

VRELCI

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

ŠTEVILKA 9 (121)

SEPTEMBER 1983

Kakšna bo obiskanost zdravilišča v posezoni

Razmišljanje o problemih s katerimi se srečujemo pri nastopu na tržišču

Stabilizacijski ukrepi, ki vplivajo na zmanjšanje družbenih sredstev za zdraviliška zdravljenja ter upadanje realnih osebnih dohodkov, so razlog za hitrejšo nastopanje takomenovane posezone.

Očitno že septemberski rezultati kažejo na slabšo zasedenost kapacitet — sob s tekočo vodo v depandansah in v Zdraviliškem domu. Tudi v hotelu Donat je opaziti, da ni mogoče, kot doslej, uspešno napolniti vsake sobe, ki je po rezervacijskem planu prosta le za nekaj dni. Tako se zasedenost giblje nekaj indeksnih stopenj pod lanskotno.

Hotel Sava se prebija, vendar opazamo da je skoraj nemogoče govoriti o večjem številu stalnih gostov v tem hotelu, čeprav je, kot vemo, že septembra 1982 beležil zasedbo z okrog 200 gosti. Takšno stanje deluje zaskrbljujoče, saj ne moremo reči, da si je hotel že ustvaril svojo klientelo. Verjetno so to v precejšnji meri posledice dokaj neurejenih razmer oziroma oskubljenih hotel-ske ponudbe, ki ni mogla zadovoljiti tistih, kateri so si pod A kategorijo predstavljali še kaj drugega kot le pensionsko ponudbo. Ugotavljamo namreč, da nam inozemske agencije Savo slabo prodajajo. Razumeti je treba, da so tudi sicer razmere na inozemskem tržišču dokaj težke in se že pri dobro vpe-ljanih hotelskih hišah kažejo težave z zasedbo.

Pravzaprav se na tržišču prodaja bolj program kot pa določen hotel. Za animacijo — to je za pritegnitev pozornosti in »prvi nakup« je torej pomemben dober program — ki je dobro zadet glede na to, po čem potencialni gosti povprašujejo. To pa je za zagotovitev stalnega posla premalo, če ni v hotelu ali v zdravilišču ali turističnem kraju drugega tipa sama ponudba — zares kvalitetna, domiselna, mnogostranska. Vemo, da je naša tradicija bogata, da imamo veliko izkušenj iz dolgotrajnega dela z našim naravnim zdravilnim faktorjem, kjer se še vedno odkrivajo nove možnosti izkoriščanja. Tudi gostinci temu primerno dobro izvajajo vse, kar zadeva osnovni program in diete, pensioniski servis itd. Razmere v preteklih letih, ko smo bili priča obilju gostov na družbene stroške, kjer smo sezono podaljševali tja do novembra — sem in tja so bili vsi ogrevani hoteli odprti celo do decembra — so povzročale tudi udomačenje nekaterih stalnih navad. Pozabili smo v

nekaterih primerih, da je gost tisti, od katerega smo odvisni, da ni nekaj, kar nam je samo po sebi dano, ampak nekaj, kar si moramo z našim delom priboriti na tržišču v konkurenci z drugimi ponudniki. Ne smemo se naslanjati le na komplementarne prednosti naravnega zdravilnega faktorja, na tradicijo itd., ob strani pa puščati razvoj ponudbe Zdravilišča, zagotavljanje kvalitete. Gosta imamo v hiši 24 ur in ne le v času opravljanja terapije, ali drugih zdravstvenih storitev ter nudenja pensioniskih obrokov. Kako zaposliti gosta izven tega časa in kako povečati potrošnjo dodatnih storitev — očitno je na tem področju še marsikaj nedorečenega. Neopojljivo je med drugim to, da pri 1500 posteljah hotelske kapacitete še vedno ne premoremo niti enega animatorja; nimamo dobrega prostora in ustrezne glasbe za večer-

no zabavo (dogaja se, da se gostje iz Rogaške vozijo v druga zdravilišča v okolici na ples itd.). Če pa prelistamo knjige pripomb gostov, bomo lahko našli še marsikaj. Ne bi se smeli prepustiti občutku, da smo preveliki, da bi se ukvarjali z drobnimi problemi. Naše delo, naše storitve nikoli ne bodo industrija, vse bolj mora biti to obrt, ki skozi mnoge drobne elemente zagotavlja veliko uspešno celoto.

Ni namen tega članka razglabljanje o raznih problemih in glavobolih s katerimi se srečujemo mi in ne nazadnje naši gosti, vendar menim, da je ravno sedaj pravi trenutek, da se spomnimo na to, kar nas teži. Pred nami je sušna — zimska sezona, — ki jo z negotovostjo pričakuje večina ponudnikov, razen tistih seveda, ki jim večino prometa prinaša snežna odeja.

Ugotavljamo, da naša glavna sezo-

Naša dobra znanca, ROVIŠNJAK in ČAKŠ čakata stare in nove goste

na po ceniku traja do konca oktobra, vrsto hotelov pa zaradi slabega priliva gostov zapiramo že v začetku oktobra.

V poletnih mesecih smo izpad pri domačih gosih nadomestili s povečanjem inozemskih gostov, kar je posledica posameznih prodajnih akcij, vključitve novih organizatorjev potovanj itd. Seveda pa kljub temu ugotavljam, da planiranega števila nočitev nismo dosegli. Zaostajamo celo za rezultati iz leta 1982 in sicer na račun domačih gostov. Jeseni, septembra in oktobra očitno ni pričakovati povečanja števila inozemskih gostov, kar bo pri nadaljevanju tendence upadanja domačih gostov povzročilo nadaljnje zaostajanje za planiranimi rezultati.

Se naprej nazaduje število gostov iz ZRN, kar je med drugim posledica agresivnega propagandnega nastopa nemških zdravilišč, ki se zaradi omejitve letos srečujejo z močnim upadanjem zasedenosti. Zaradi takšnega stanja je tudi vedno težje ustvariti vsaj program pri novih organizatorjih potovanj — tour operatorjih iz ZRN. Posel z gosti iz Finske je zaradi neurejenega letalskega transferja letos spodletel in bomo jeseni imeli le dve skupini s skupno 50 gosti. Za naslednje leto obljublamo boljše ureditev tega vprašanja. Poskušamo navezati stike z več manjšimi potovalnimi agencijami na tržišču, kjer smo že prisotni (poleg ZRN še v Avstriji in Italiji ter v Švici).

Poleg 21-dnevnih ponujamo tudi zanimive 14-dnevne in 7-dnevne programe bivanja, da bi se s programom približali specifičnosti povpraševanja in načrtujemo skupno s tour operatorji posebne prodajne akcije. Na sejnih nastopamo pretežno skupno z drugimi partnerji (tour operatorji, poslovna skupnost slovenskih naravnih zdravilišč itd.).

Na domačem tržišču smo za jesen in zimo poleg ustaljenega (sistematski pregledi, 29. november, novo leto) pripravili tokrat bolj organizirano 21-dnevno shujševalno kuro ter 14-dnevno zdravljenje s šolo dietne prehrane.

Ob propagandnih akcijah po TV, radiu, časopisju ter aktivnosti preko potovalnih agencij in delovnih organizacij, organiziramo nastopamo na vseh večjih turističnih in drugih sejmskih prireditvah. Organizirane bodo tiskovne konference in informativni dnevi v Vojvodini, Osijeku, Beogradu.

Precej dela nas čaka pri izvajanju in planiranju novega programa medicinskega programiranega aktivnega odnosa, ki bo predvidoma stekel 1. novembra. Program pripravljamo v sodelovanju s fakulteto za telesno kulturo iz Zagreba in s tem odpiramo nov list v paleti naše ponudbe. Pretežno bi se program izvajal v času zimske sezone, kar bi naj zagotovilo dodatne goste v tem obdobju.

Kakor iščemo nove možnosti, nove zanimive programe mi, tako to počno tudi drugi ponudniki. Zato bo dobra kvaliteta storitev in dober, zanimiv dodatni bivalni program merilo, ki bo odločalo o pridobivanju, še bolj pa o stalnem navezovanju gostov. Ne pozabimo pri tem, da je Rogaška Slatina kot turistično središče zanimivo ne le za stacionarne goste, ampak v gostinskem smislu tudi za prehodne goste in za lokalne goste iz celjske pa tudi iz sosednjih regij. Poskrbimo torej za to, da bomo zares zanimivi.

Milan Zagoda

Sklepi samoupravnih organov

Odbor za strokovno izobraževanje

Za šolsko leto 1983/84 so bile razpisane naslednje štipendije: 3 za natakarje, 2 za kuharje, 2 za ekonomskega tehnika, 1 za bolničarja in 2 za medicinskega tehnika.

Izmed 51 prijavljenih kandidatov, je odbor podelil štipendije naslednjim: — First Elizabeti, Križan Renatu in Ljuljdjuraj Đorđu za natakarja; — Brodnik Darku in Čuček Mileni za kuharja; — Martinčič Karmen in Šket Andreji za ekonomskega tehnika; — Božič Mateji in Herček Aleksandri za medicinskega tehnika, s tem da se ena priuči za srednjega fizioterapevta; — štipendija za bolničarja ni bila podeljena, ker je bila prijavljena kandidarka iz Novega mesta, za katero je odbor menil, da je preveč oddaljena. Omenjena štipendija pa je bila ponujena Strašek Kristini.

Na predlog komisije za delovna razmerja TOZD — 1, je bila Strašek Ivanu odobrena povrnitev stroškov za opravljanje izpita C — kategorije.

Jurič Tonetu in Strašek Jožetu je bil odobren izredni študij na VEKS I v Mariboru, kolikor so na razpolago sredstva. Ker delata na opravih, za katera se zahteva višja izobrazba, si jo morata čimprej pridobiti, toda če letos ni sredstev naj se prijavit prihodnje leto.

Zavrtnjena je bila prošnja Jugovar Eriki za povrnitev stroškov šolanja na večerni ekonomski šoli, ker se za nje delo ne zahteva omenjena izobrazba, prav tako pa tudi ni potreb za to izobraževanje.

Trgovskemu podjetju »Mercator Jelša« je bila odobrena povrnitev stroškov seminarja A šole za usposabljanje poslovnih organov, ki ga je obiskoval tov. Bizjak Drago.

Zavrtnjena je bila prošnja Kozelj Marjana za povrnitev stroškov tečaja angleškega jezika, ker ga pri opravljanju svojega dela ne potrebuje.

Zavrtnjeni pa sta bili tudi prošnji Lipnik Nade in Brantuša Metke za povrnitev stroškov šolanja na Višji šoli za zdravstvene delavce. V zvezi s tem je bil sprejet sklep, da zdravstvo izdele pregled, koliko višjih medicinskih sester po sistemizaciji potrebujemo ter nato ugotovi, koliko jih že dela na tem opravilu, koliko jih izobražujemo za ta delovna opravila in koliko jih še izven tega potrebujemo.

Ker je bilo v planu za leto 1983 predvideno izobraževanje 1 hotelskega tehnika, je odbor interno razpisal študij ob delu za to smer. Na osnovi prošnje je bil izredni študij odobren Škodič Stanku, ki opravlja dela in naloge odgovornega kuharja na Soči.

Delavke Mesarič Silva, Halužan Betka in Gajšek Cvetka so bile opravičene plačila stroškov tečaja tujega jezika, ker ga iz opravičenih razlogov niso mogle obiskovati.

Od Zdravstvenega centra Celje se ne zahteva povračilo štipendije za dr. Istenič Matjaža, ker se je pri nas zaposlila dr. Glavnik Albina, ki jo je štipendiral Zdravstveni center in od nas tudi ni zahteval povračila.

Dr. Glavnik Bojanu je bilo odobreno izobraževanje na področju ultrazvo-

čne diagnostike v Mariboru enkrat tedensko za čas enega leta.

Perčec Lojzki se je s 1. 12. 1982 prekinila učna pogodba in naši delovni organizaciji, zato je dolžna vrniti že prejeto štipendijo.

Humski Miri je bila odobrena delna pomoč za opravljanje strojepisnega tečaja, ker je pri njenem delu potrebno znanje strojepisja.

Ker vsi štipendisti niso dostavili spričeval o doseženem uspehu v šolskem letu 1982/83, je odbor sprejel sklep, da se vsem, ki jih niso predložili za en mesec ne izplača štipendije.

Odbor za družbeni standard

Gorup Barici je bila odobrena preložitve plačila participacije kot mladi družini, s tem da predloži potrdilo o delovni dobi za moža.

Počivavšek Mariji se participacija ni mogla zmanjšati, ker je bilo ugotovljeno, da je bila izračunana po vseh predpisih. Za popravilo stanovanja pa ni pristojno Zdravilišče, ampak ji je odbor priporočil, da se obrne na hišni svet oz. Stanovnanjsko skupnost.

Delfabro Jožici je bila dodeljena garaža pri stanovanjskih blokih v Stritarjevi ulici, ki jo je izpraznila Verk Metka.

Ker Draškovič Zvonko pred odhodom iz naše delovne organizacije še ni odplačal posojila v višini 138.931,05 din, je odbor sprejel sklep, da mora skladno z našim samoupravnimi akti posojilo v celoti vrniti pred odhodom v drugo delovno organizacijo.

Odobreno je bilo plačilo računa Steklarne »Boris Kidrič« Rog. Slatina za krožnik in vrednosti 2.343,80 din, ki ga je naš glavni direktor podaril direktorju Mizarne ob njegovi upokojitvi.

Delavski svet Zdravilišča

Zaradi izgube v TOZD — 1 je bil pripravljen program ukrepov za odpravo motenj v poslovanju. Ker je program v redu zastavljen, je delavski svet dal priporočilo delavskemu svetu TOZD-1, da ga sprejme. Poleg tega pa je predlagal, da se podoben program za bodoče naloge pripravi tudi v TOZD-2.

Potrjeni so bili potni stroški za službena potovanja za tov. glavnega direktorja.

Bizjak Darko, Halužan Anica in Žogan Marjan so bili imenovani v komisijo, ki naj pri Krajevni skupnosti Rog. Slatina zastopa stališče Zdravilišča glede predvidene gradnje poslovnega centra na prostoru med slovenskim domom in hotelom Trst, ker se člani delavskega sveta z omenjeno lokacijo niso strinjali.

Obravnavana je bila prošnja Čonček Irene za povišanje točk, ker je lansko leto končala šolo, točke pa ima še vedno enake, kot pred tem. Ker delavski svet Zdravilišča ni pristojen za sklepanje o povišanju števila točk, je sprejel sklep, da se v skupnih službah preveri resničnost podatkov, nato pa naj o tem razpravlja TOZD — 1.

Marinka Zidar

Kako si zamišljamo dietno šolo

V propagandni akciji za prodajo hotelskih kapacitet Save, ki se je pred kratkim pričela, je vključena v program tudi šola dietne prehrane za naše goste. Ta bi bila deljena na praktični in teoretični del. Kakšna bo vsebina predavanj oziroma razgovorov, bo odvisno od skupine zainteresiranih, ki si želijo boljše spoznati njim primerni dietni režim. Če bo obiska dovolj, bo več predavanj za posamezne interesne skupine. Na primer predavanje o žolčni, želodčni, sladkorni dieti in shujševalnih dietah.

Že pri razgovorih z našimi bolniki opažam, da delajo največ napak v sami pripravi hrane. Zato bomo pri praktičnem delu prikazali primeren način priprave. Dietni kuhar bo masovno prikazal, kako se pripravljajo nekatere jedi po načelih dietne prehrane, dietoterapevt pa bo to še strokovno razlagal. Bolniki s strožjimi ali kombiniranimi dietami pa se bodo lahko še dodatno poučili o tem v dietni posvetovalnici, kjer imamo na razpolago vsa potrebna pisana dietna navodila.

KAJ JE DIETETIKA?

Je nauk o specialni in individualni prehrani, ki varuje ali razbremeni bolne organe. Dietna prehrana omejuje izbiro živil ali le določeno sestavino. Pomemben pa je tudi način kulinarične obdelave hrane, ki bolnemu organu ne škoduje.

Primerna dieta je mnogokrat tudi bistveni del zdravljenja pri boleznih prebavil in presnove. Pripravljamo vse diete, ki so potrebne našim varovancem. Za posamezne diete sta na izbiro vedno dva menuja. Pri težjih bolnikih se dopušča prosta izbira iz kompletnih jedilnikov ali celo pripravljamo hrano posamično. S sistemom prednaročanja imajo naši bolniki možnost izbrati primerne jedi za vsako stopnjo obolenosti. Zato je potrebno sodelovanje bolnika, razumevanje gostinskega personala in osnovno znanje o dietah.

Naše diete delimo s kulinaričnega stališča na 5 skupin.

I. Varovalna dieta kot izhodišča za diete pri obolenjih želodca, črevesja, žolčnika in jeter.

II. Diete, pri katerih je količina posameznih hranilnih snovi terapevtskega (zdravilnega) pomena in ni potreben poseben način pripravljanja hrane, na primer diabetična, redukcijske in hipoproteinske (revna beljakovin) diete.

III. Neslana hrana.

IV. Tekoča ali kašasta hrana.

V. Diagnostične, razbremenilne diete.

VAROVALNA PREHRANA

Je takšna oblika hrane, ki obvaruje prebavila pred mehničnimi, kemičnimi in toplotnimi dražljaji in obremenitvami. Primerna je večinoma za naše bolnike s kronično boleznijo prebavil.

NAČELA VAROVALNE DIETE

1. S hrano ne smemo škoditi bolniku (samo sveža kvalitetna živila).

2. Hrana mora biti pestra in mora zagotoviti organizmu vse potrebne hranljive in zaščitne snovi.

3. Priporočljivo je več manjših obrokov, počasi jesti, da se ne preobremeni prebavni trakt.

4. Uživati lažje prebavljivo hrano. Poleg primerno izbranih živil za boljšo prebavljivost je izredno pomemben način priprave hrane. Tako so na primer težko prebavljive močno pražene, zapečene in ocvrte jedi, lažje pa so kuhane in dušene. Precvrtni olj in maščob za pripravo ne uporabljamo, kajti prevrela maščoba je strup za prebavila.

5. Iz jedilnika se izloči prekisla, preveč začinjena, presladka, vroča in prehladna hrana.

6. Črtana so vsa živila in jedi, ki napejajo in mehansko dražijo prebavni trakt.

7. Pri bolniku je treba upoštevati stopnjo obolenosti in individualno sprejemljivost hrane.

To so osnovni principi za diete pri obolenjih prebavnega trakta. So pa odstopanja pri posameznih dietah. Tako je pri žolčni dieti v prvi vrsti poudarek na omejitvi maščob in prepovedi jajč in drobovine kot samostojne jedi. Pri žolčni dieti je poudarek na mlečni hrani in manj sladkih jedeh. Pri bolnikih brez žolčne kisline in po operaciji želodca pa nasprotno odsvetujemo mlečno hrano, medtem ko je jetrna dieta najbolj sproščena. Vsebovala naj bi več mlečnih beljakovin in sadje.

Pri dietah, ki so uvrščene v II. skupino ni posebnega načina priprave hrane. Jedi se pripravljajo kot običajna zdrava hrana. Pri dietah morajo biti le točno odrejene količine posameznih hranilnih snovi beljakovin, maščob, ogljikovih hidratov in s tem v zvezi izbira živil.

Pri sestavi diete za odraslega diabetika se upoštevajo naslednja načela:

- osnova zdravljenja je dieta;
- dovoljena so vsa živila razen sladkorja in s sladkorjem slajene jedi in pijače;
- dovoljena živila sme diabetik uživati le v predpisanih količinah;
- količina ogljikovih hidratov v hrani je odvisna od vrste diabetosa, starosti, spola, dejanske telesne teže in vrste dela;
- predpisana količina ogljikovih hidratov naj bo krita 30% s sadjem, 20% z zelenjavo in 50% s škrobom;
- beljakovine računamo 1 do 1,5 g na 1 kg idealne telesne teže;
- maščobe so omejene.

Diabetikovo hrano imamo za zelo zdravo hrano. Torej takšno naj bi uživali tudi ostali le z manjšimi in občasnimi odstopanji.

Z redukcijsko dieto želimo doseči idealno težo. V prvi vrsti omejujemo ogljikove hidrate in maščobe. Priporočamo pa voluminozno (prostorninsko nasitljivo), vendar nizko kalorično hrano. Torej čim več zelenjave in zmerne količine ne presladkega sadja in beljakovinskih živil. Ker tekočine zmanjšujejo občutek lakote, so primerne tudi mineralne vode in nizko kalorična pijača Trimvit.

V to skupino uvrščamo tudi dieto revno z beljakovinami, ki je tudi občasno potrebna našim bolnikom.

V III. skupini je omenjena neslana hrana, ki jo v manjšem obsegu pripravljamo v naših dietnih kuhinjah. Neslana hrana je neokusna, če njeni

pripravi ne posvetimo posebne pozornosti. Okusnost hrane povečamo s praženjem, pečenjem, cvrenjem, pečenjem na žaru in z dodatkom začimb-nih zelišč, kisov ter skrbno izbiro živil. Če ima bolnik težave tudi z želodcem ali žolčem, so pa omejitve v načinu priprave in v izbiri živil. Pri pripravi takšne hrane pa je potrebno še več spretnosti in domiselnosti.

Pod IV. skupino vključujemo tekočo in kašasto hrano. Potreba po mehki kašasti hrani je precejšnja. Nudimo jo pri akutnih stanjih, pri zožitvah na prebavnem traktu in največ pri bolnikih z neurejenim zobovjem.

Zadnja, V. skupina pa zajema vrsto individualnih, diagnostičnih in razbremenilnih dietnih režimov.

Bolnikom s strožjimi dietami, redukcijskimi dietami, s težjo obliko diabetosa se priporoča posvet z dietoterapevtom.

Ta posreduje predpisane diete v kuhinje, daje potrebna navodila in nadzira izvajanje.

Naši bolniki predstavljajo izredno pisano populacijo z različnimi prehranskimi navadami in pogledi na dieto. Lahko pa trdimo, da je možno pri nas zagotoviti vsakomur primerno dietno prehrano.

Naši gosti so v večji večini zadovoljni s hrano. So pa izjemne tudi utemeljene in neutemeljene negativne kritike. Na primer pritožbe na pre malo mastno hrano. To je praviloma pozitivna, pohvalna kritika.

Kot vidimo, je področje dietne prehrane dokaj široko. Podobna, vendar obsežnejša vsebina bi lahko bila zajeta v teoretičnem delu dietne šole ali v dietni posvetovalnici.

Kako bomo uspeli, pa je odvisno od obiska in zanimanja za dietno prehrano.

Marija Herček

Spoznajmo vegetarijanstvo

Svojestven način prehrane, ki ga pozna ves svet, je vegetarijanstvo. Ta režim prehrane zagovarja le rastlinsko hrano za zdravo.

Vegetarijanska hrana je vsekakor lahko zdrava hrana za vse tiste, ki delajo umsko in pretežno sedijo. Je bogata z vitamini, minerali, balastom, ter je običajno malokalorična. Prav zaradi tega je kot nalašč namenjena prehrani sodobnega človeka. Po mnenju strokovnjakov je podhranjenost mogoča le zaradi nepravilno sestavljene vegetarijanske prehrane.

Na svetu je veliko vegetarijancev. Nekatere verske sekte v Etiopiji ne zaužijejo mesa 200 dni v letu.

Indijski veri hinduizem in budizem prav tako zagovarjata delno in popolno vegetarijanstvo. Poznamo vsiljene oblike vegetarijanstva, zlasti v revnih predelih Azije in Afrike, kjer je mesna hrana predraga ali je sploh ni. 18% svetovnega prebivalstva (brez Kitajcev) zaužije na dan manj kot 10% živalskih beljakovin.

Posebna oblika vegetarijanstva je na Zahodu. Ljudje ne uživajo mesne hrane iz več vzrokov na primer iz estetskega in moralnega bodisi da se jim smilijo živali ali pa mislijo da je rastlinska hrana bolj zdrava.

Skrajna oblika vegetarijanske hra-

ne na Zahodu je veganizem. Iz hrane ne izločijo samo mesa in mesnih izdelkov, temveč vse živalske proizvode: mleko, jajca, med. Potrebne beljakovine nadomeščajo iz soje. Podobni (verski) fanatiki so tudi privrženec Indijske vere — džainizma. Strogi menihi izločajo iz hrane vso zelenjavo, ki raste pod zemljo in vse sadje, ki ga napadajo razne žuželke in mrčes. Pijejo samo filtrirano vodo, ker se boje da bi zaužili kakšno živalco. Določene dni v tednu pa jedo samo zelenjavo. Pokrijejo si tudi usta, da ne bi slučajno pojedli kakšne muhe.

Vegetarijanci se v svetu združujejo v razne klube, društva celo prirejajo svetovne kongrese, kjer napovedujejo boj proti klanju živali.

Vegetarijanska hrana ima ustrezno biološko vrednost (hranilno vrednost), če je pravilno sestavljena, le da je manj kalorična kot običajna mešana hrana, pri enaki teži obroka hrane. Primanjkuje le nekaterih vitaminov.

Tisti, ki so se odrekli živalski hrani le zato, ker mislijo, da je to boljše za njihovo zdravje, so zelo ozki vegetarijanci. Naša kmečka hrana je bila včasih pravzaprav vegetarijanska. Meso je bilo na mizi le ob večjih praznikih.

Glavno živilo v vegetarijanski hrani so stročnice, ker vsebujejo veliko beljakovin. Ti ljudje ne trpijo zaradi diete, za katero so se odločili samovoljno. Debeluhi so med njimi prava redkost. V krvi imajo manj holesterola, to pa pomeni, da jim ne grozijo obolenja srca in ožilja. Po mnenju strokovnjakov postajajo pri mesojedcih po 40. letu kosti tanjše in bolj krhke pri vegetarijancih pa je ta proces počasnejši.

Stopnje vegetarijanske hrane so lahko različne in jih delimo po strogoosti:

1. Zelo stroga vegetarijanska hrana nekaterih verskih fanatikov.
- 2., Stroga vegetarijanska hrana (samo sadje in zelenjava).
3. Mile oblike vegetarijanske hrane:
 - rastlinska hrana z mlekom, jajci, medom, siri;
 - rastlinska hrana z ribami, mlekom, siri itd.
4. Samo občasno veg. hrana v določenih okoliščinah (drugače mešana hrana z mesom).

Tudi v Sloveniji poznamo primer vegetarijanskega režima življenja. Tako žive menihi v kartuziji Pleterje. Dokaz, da je svojevrstna hrana menihov zdrava, je razmeroma visoka starost kartuzijancev.

Menih jedo le dvakrat dnevno: dopoldne ob 11. uri bogatejši in popoldne ob 16. uri pičlejši obrok. Menihi, ki fizično delajo, ki so bolni in slabotni ter redki gostje samostana lahko dobe tudi zajtrk in močnejše obroke. Kartuzijanci uživajo najmilejšo obliko vegetarijanske hrane, ki vsebuje poleg sadja, zelenjave in žit še ribe, jajca, sir, mleko in mlečne jedi. Meso razen rib je strogo prepovedano. Kljub temu pa pravila dovoljujejo uživanje mesa izven samostana.

Iz vegetarijanske hrane lahko izdelamo številne diete oziroma dietne kure, ki so v bistvu redukcijske diete in namenjene le za krajši čas prehranjevanja.

Tudi nekateri naši gosti so vegetarijanci.

S prihodom novih skupin gostov iz Finske in Izraela so zahteve po to-

vrstni hrani večje. Zato je dogovorjeno, da se pripravlja v hotelu Sava in Donat vegetarijanski menu.

V glavnem so to milejše oblike vegetarijanstva in to možno sestaviti in pripraviti izredno okusne in pestre obroke, ki pa morajo biti bogati na zelenjavi in sadju. Težje pa je pri gostih z različnimi težavami na prebav-

nem traktu. Poznano je, da so pri dietnih režimih določene omejitve v izbiri živil prav tako pa tudi v načinu priprave hrane. S tem se pestrost jedilnikov vsekakor zmanjša.

Na sploh pa je jasno, da ne bi bilo odveč, če bi tudi mi ostali začeli živeti malo bolj po »vegetarijansko«.

Marija Herček

Uspešna uvrstitev

Turistična zveza Jugoslavije je v začetku sezone razpisala zvezno tekmovanje o gostoljubnosti in kvaliteti turističnih storitev posameznih turističnih krajev v Jugoslaviji. Pri turistični zvezi je bil formiran odbor za izvedbo tekmovanja, ki je pripravil ankete in merila za ocenjevanje. Podobne odbore so ustanovile tudi republiške in avtonomne turistične zveze. Le-te so vsaka na svojem področju izbrale turistične kraje, ki bodo vključeni v to tekmovanje. V Sloveniji je bilo izbranih 40 krajev, med njimi tudi Zdravilišče Rogaška Slatina. V dispozicijah tekmovanja so morali tudi posamezni turistični kraji, ki so bili vključeni v tekmovanje, ustanoviti svoje odbore. V našem Zdravilišču sestavljajo ta odbor, ki ga je imenovalo Turistično društvo, predstavniki Krajevne skupnosti, GOKOP-a, Trgovskega podjetja Jelša, Zdravilišča in Turističnega društva.

Tekmovanje traja od junija do vključno septembra meseca. Vsak kraj, ki je vključen v tekmovanje, mora poskrbeti za izpolnitev najmanj 100 anketnih listov. Anketne liste izpolnjujejo gosti, ki morajo navesti tudi svoj polni naslov, ker bo na koncu tekmovanja žrebanje izpolnjevalcev anket.

Zvezni odbor za tekmovanje razpošilja tudi obširne vprašalnike, ki jih izpolnjujejo posamezni odbori. Iz vprašalnikov je podrobno razvidno, kako se posamezni kraji vključujejo v tekmovanje.

Do sedaj so nam znani tekmovalni rezultati za mesec junij in julij. Meseca junija je izmed 40 turističnih krajev v Sloveniji Rogaška Slatina uvrščena na 4. mesto, v mesecu juliju pa na 2. mesto — takoj za Bledom. V anketnih listih za avgust po prvi oceni ocenjujemo, da so gostje ugodno ocenili kvaliteto storitev in gostoljubnost, tako da tudi za ta mesec pričakujemo uspešno uvrstitev.

V nadaljevanju tega prispevka podajam zbirnik rezultatov anketnih listov:

GOSTLJUBNOST IN KVALITETA PONUDBE	domači gosti	gosti iz Nemčije in Avstrije	gosti iz Italije
1. v hotelu, motelu, avtokampu in privat	4,88	4,40	4,95
2. v turističnih uradih in potovalnih agencijah	4,63	4,73	4,66
3. na mejnih prehodih	3,37	3,91	4,40
4. v prometnih sredstvih in terminalih			5,0
— letalo — letališče			4,46
vlak — železniška postaja			4,33
— avtobus — avtobusna postaja	3,00		4,37
5. v trgovini	3,93	4,33	4,39
6. v bankah in menjalnicah	4,50	4,25	4,72
7. na bencinskih črpalkah	3,80	4,35	4,71
8. PTT storitve	4,29	4,50	4,61
9. zdravstvene storitve	4,43	4,83	4,66
10. kulturno — zabavno življenje	4,29	4,05	4,63
11. športno — rekreativna dejavnost	4,33	4,10	4,62

SPLOŠNI VIDEZ MESTA

1. izgled javnih objektov in njihove okolice	3,50	4,28	4,90
2. urejenost javnih parkov, zelenic in nasadov	4,00	4,85	4,91
3. urejenost plaž in kopališč	3,25	5,00	4,90
4. urejenost rekreacijskih prostorov	4,29	4,16	4,90
5. urejenost in videz javnih sanitarij	3,43	4,42	5,00
6. oskrbljenost mesta	3,91	2,83	4,45
7. signalizacija	3,10	4,33	4,55
8. delovni čas	4,0	4,57	4,75

Največ možnih točk je 5. Iz pregleda je razvidno, da so najbolj kritični gostje iz Nemčije, nato iz Italije, da pa domači gosti ugodno ocenjujejo kvaliteto zdraviliško turističnih storitev.

Na splošno smo lahko s tekmovalnimi rezultati zadovoljni in to predvsem zaradi tega, ker nam v zadnjih letih v republiškem tekmovanju te vrste ni uspelo, da bi se uvrstili med prvih pet najuspešnejših turističnih krajev. V republiki je kvaliteto storitev in izgled kraja ocenjevala posebna komisija. Po vsej verjetnosti je primernejše, da kvaliteto storitev in izgled kraja ocenjujejo gostje, tako kot je to bilo v tej akciji.

Kene Martin

ZAHVALA

Ob izgubi mojega dragega očeta se osebju posloводства Zdraviliški dom in sindikatu Zdravilišča iskreno zahvaljujem za darovano cvetje in izraze sožalja.

Mlacovič Jože z družino

magnezijeva slatina
DONAT Mg

Organizirani aktivni oddih v zdravilišču

Rogaška Slatina s svojo razgibano okolico nudi svojim obiskovalcem obilo možnosti, da dosežejo tako telesno pripravljenost, ki jim bo kasneje pri delu in vsakdanjem življenju ohranjala vedrino, moč in odpornost pred nezdruživimi in škodljivimi vplivi okolice.

Moderni razvoj turizma danes kaže neizpodbitno na to, da dobivajo primaren značaj turistične storitve, udobje in prehrana pa postajata sekundarni. Razlog za to je spoznanje o prednosti aktivnega oddiha pred pasivnim. Vikendi, prazniki, redni letni in dodatni oddihi (dopusti), ki časovno postajajo vse daljši, vzbujajo v človeku vprašanje, kaj bo tam delal? Vsled tega se javlja več oblik selektivnih ponudb turizma, kot so: lovski, ribolovski, kongresni, nautični, kmečki, zdravstveno kurativni, zdravstveno preventivni, športno rekreativni in še druge oblike.

V ponudbi zdravstvenega turizma, ki ima dolgo tradicijo kot zdraviliški ali rehabilitacijski, se vse bolj uveljavlja nov trend razvoja zdravstveno preventivnega.

Spremenjen način življenja in dela prinaša »bolezní civilizacije«, vzrok zanje pa so: premalo gibanja, neprimerna prehrana, povečana živčna napetost. Javljajo se funkcionalne motnje organskega sistema in organizma v celoti. Tako stanje spremlja pojav kronične utrujenosti, ki pa ga lahko preprečimo s pravilno zastavljenim in izpeljanim aktivnim oddihom. Spozna-

nja mnogih avtorjev kažejo na te prednosti aktivnega oddiha pred pasivnim, pa tudi to, da se že po 10 dneh takega oddiha dosežejo pomembna izboljšanja osnovnih funkcij človeškega organizma. K temu pripomorejo osnovni naravni činitelji: sonce, zrak, voda, zraven tega pa tako imenovani kineziološki stimulansi ali učinkovita telesna aktivnost, sestavljena iz številnih in raznovrstnih oblik športne rekreacije. Športna rekreacija postaja vse važnejši del fizične kulture, kajti namenjena je večjemu delu populacije (80 %) ,ki ni vključena v proces takšne vzgoje, niti v proces športnega treninga, ki ga izvajajo športna društva, klubi. Vedeti moramo, da ta del populacije ni klasični pacient, kateremu predpisujemo kinezioterapijo za ozdravitev. To je človek, ki ima težave, kompenzirana kronična patološka stanja, mu pa z deset dnevno aktivnostjo izboljšamo zdravje.

Aktivnosti vplivajo na emocionalno stanje organizma, vzbujajo v človeku občutek zadovoljstva, veselje in vedrino, mu izpolnijo čas v teku dneva.

Poznamo štiri vrste organiziranih aktivnih oddihov, od katerih sta program A in B sestavljena s sodelovanjem preventivne medicine. Omenjene kategorije organiziranih aktivnih oddihov, ki so prirejene s sodelovanjem »Fakultete za fizičko kulturo« iz Zagreba, predstavljajo našo ponudbo delovnim kolektivom širom Jugoslavije.

A. kategorija: MP AO (medicinsko

programirani aktivni oddih)

Oddih traja 10 dni, pri tem je koristnikom zagotovljeno začetno in končno testiranje funkcionalnih in zdravstvenih sposobnosti, razgovor z zdravnikom, športno rekreativne aktivnosti po programu, koriščenje saune, solarija, družbeno — zabavne aktivnosti, predavanja o zdravju in telesni aktivnosti.

B. kategorija: MKAO (splošni medicinsko kontrolirani aktivni oddih)

Traja 10 dni. Pri tej skupini se ugotavljajo z medicinske strani samo kontraindikacije ali indikacije za telesno aktivnost, program aktivnosti pa je enak kot pri kategoriji A.

C. kategorija: KAO (kontrolirani aktivni oddih)

Traja 3 ali več dni, brez sodelovanja zdravstvenega osebja, na razpolago je le strokovni voditelj rekreacije.

D. kategorija: IAO (izbrani aktivni oddih)

Traja 3 ali več dni, na razpolago je strokovni voditelj rekreacije, ki jo vodi na osnovi njihovih želja in potreb.

Kolar Božo

Letovanje v Fažani...

Naše počitniške prikolicе so že nekaj let v Fažani. Tako se je v njih na letovanje zvrstilo že lepo število družin naših delavcev.

Sama sem bila letos v Fažani prvič. Seveda pa moram povedati, da je bila na višku vročina in sezona. To pomeni — čakanje na vsakem koraku in za najmanjšo stvar (razen za WC). S tem problemom se prav gotovo ne bodo srečali tisti, ki letujejo prej ali pozneje in pa v primeru, da gredo na dopust z avtom, ko si lahko od doma marsikaj pripeljejo. Seveda je stvar čisto drugačna, če potuješ z našimi vlaki in avtobusi — v potovalke zmečeš posteljnino, brisače, kopalke, blazino ipd. in to je tudi vse.

Nemalo smo bili presenečeni ob samem prihodu, ko smo sredi opoldanske vročine celo uro čakali v vrsti za pijačo, v prikolici pa nazadnje še ni bilo odpirača. Edina sreča, da je dovolj blizu sosed, ki te reši iz zadrege. Sicer pa smo se tudi s čakanjem spriznili — navsezadnje — saj smo bili na dopustu in se ni nikomur mudilo.

Časa je bilo torej dovolj in iz gole radovednosti me je mikalo, da bi izvedela, kakšno mnenje imajo naši delavci o prikolicah in o takšnem načinu preživljanja dopusta. Zbrala sem nekaj teh misli, ki so zapisane in bodo morda komu v premislek:

— Vse smo našli v najlepšem redu.
— Letujemo prvič, v prikolici smo zadovoljni, čeprav je že vse dotrajano in zanemarjeno.

— Prikolico in inventar smo sprejeli v nekoliko zanemarjenem stanju.
— Letovanja v tem kampu si še želimo.

— Prikolice so potrebne generalnega čiščenja in popraviljanja.

— Prikolice bi bilo potrebno očistiti in popraviti preden se prične letovanje, ne pa, da se potem krivi nas, ki v njih letujemo. Vsega res ne moreš spraviti v red, ko pa še prej ni bilo čisto.

RAZPOTJE — začetek označenih sprehajalnih poti, ki vodijo naše goste v bližino okolice

— Čeprav smo letovali v prvi izmeni, je bila prikolica zanemarjena in zapuščena. Tisti, ki je letos urejal prikolice za letovanje, svojega dela vsekakor ni opravil kvalitetno.

— Vsak, ki letuje v prikolici, bi moral na stvari paziti tako kot doma.

— Zamenjati bi bilo potrebno blazine (najbrž so mišljene blazine, ki služijo za ležalnike, op. p.) če pa se to ne da, bi jih vsaj preoblekli v novo blago, kar ne bi bil problem, saj imamo zaposlena tapetnika.

— Tla v šoforu so zelo praktična, saj se dajo lepo očistiti. Skoda je le, da mizarji, ki pridejo prikolice pregledat, ne vidijo, da bi morala tla biti postavljena bolj ravno, da ne bi bilo treba pod postavljati raznih stvari.

— Letovanje je bilo prijetno in še si ga želimo.

— — —

To je le nekaj misli, ki so zapisane v Fažani. Komentarjev in pogovorov

najbrž ne bo zmanjkalo ob tej temi, saj ima vsak nekoliko drugačne poglede in mišljenje o tej obliki letovanja. Seveda moramo upoštevati tudi to, da je vsak človek svet zase — vsak s svojimi zahtevami, potrebami in zadovoljstvom — vse to pa dokaj različno.

In kakšno je moje osebno mišljenje?

Res me moti, če ponev nima ročaja in se na plinu pošteno opečeš, moti me, če si želiš odrezati prvi kos kruha in ugotoviš, da je nož popolnoma top — v prikolici pa ni brusilca, moti me, če ti predhodnik zapusti hladilnik na debelo obložen z ledom... Toda to sploh niso toliko pomembne stvari, da bi imel pokvarjen dopust. Mislim, da je mnogo pomembnejše, kako se človek vključi v tamkajšnjo družbo in uživa ob sami misli, da je na dopustu. Pomembnejše je, da najdeš čas za sprostitvev, za klepet, za igro, da se razvedriš in pozabiš na delavnik, ki teče tam nekje daleč od Fažane...

KJ

nija tudi lahko delala v dveh izmenah in tako se je v tem tednu napolnilo cca 300.000 steklenic več.

Vodje pravijo, da so z našo pomočjo zadovoljni.

Kaj pa delavci?

Povesm po naših pričakovanjih. Čeprav vemo, da je to naš prostovoljni prispevek k izboljšanju naše ponudbe mineralne vode, čeprav se naša pomoč na višjih nivojih ocenjuje pozitivno, si nismo delali iluzij, ko pa vendarle vsi vemo, kako našo pomoč na splošno sprejemajo in dojemajo delavci. Na žalost bo trajalo še precej časa, preden jih bo kdo prepričal, da njihovo mnenje morda ni pravilno — če se bodo sploh dali prepričati. Saj vemo — vsak misli, da je najbolj pameten. In še vedno se iz vseh tozd udriha po skupnih službah, češ saj nimajo kaj delati!

V takem stilu je bil tudi moj prvi stik z delavci iz skladišča v polnilnici. Nesla sem v kontejner polno kanto razbitih steklenic. Ob kontejnerju je sedelo pet delavcev. Najstarejši je najbrž že tik pred upokojitvijo, najmlajši jih je imel komaj kaj čez dvajset. Ogledal se je prav on:

»Ja, gospodična, zdaj se boš pa malo razmigala, kajne?«

Zasmejali so se, dugi pa je dodal:

»Ne bo ti škodilo, saj v pisarni tako ne delate drugega, kakor da kuhate kavico!«

Malo me je jezilo, da so se smejali na moj račun in razmišljala sem ali bi se sploh splačalo odgovoriti. Ampak tole s kavico... Rekla sem:

»Na žalost vam moram povedati, da v naši pisarni ne kuhamo kavice. No, v marsikateri jo res kuhajo. Ampak pomislite, če bi imeli svojo kuharico — kakor jo imate vi — in bi nam že ob šestih zjutraj postregla s kavico — kakor vam — prav gotovo ne bi bilo potrebno, da bi si jo same kuhale.« Najstarejši pa se ni dal ugnati:

»Lahko si jo skuhate, kolikokrat hočete...« Ostali so prikimovali, meni pa ni preostalo nič drugega, kakor da sem jim vrnila:

»Veste kaj, fantje, kaj nimate drugega dela, kakor da tukaj sedite in zafrkavate?«

Začeli so naštevati vsak svoje razloge, najmlajši je nazadnje povedal za vse:

»Prejšnji teden bi morala biti tukaj, potem bi videla, kako se je delalo! Zdaj je najhujše že mimo in res ni take sile. Pri vas pa tudi najbrž nimate kaj delati, da ste tukaj?«

»Ne gre za to,« sem rekla. »Mene lahko delo kakšen dan počaka. Kupci pa ne čakajo in zato smo prišli, da se napolni kakšna steklenica več. Saj veste, kakšna situacija je danes...«

Malo smo pofilozofirali o težkih časih in še o marsičem in nazadnje so priznali, da pravzaprav nihče izmed njih ne bi hotel zamenjati z mojim delom. Ne vem pa, če sem jih prepričala, da tudi v pisarnah delamo, čeprav nas mnogokrat nimajo za delavce.

Podobno se je dogajalo tudi mojim sodelavkam, le da se poleg stroja oz. traku niso imeli časa spuščati v razprave in pojasnjevanja in so hladnokrvno preslišali take in podobne opazke.

No, naj za dobro voljo naštejemo nekatere. Za trakom:

— Nimate v pisarnah nič dela, da ste prišli sem?

— Zdaj bodo pa šle kile dol, kajne?

— S temi belimi rokami sploh ne bo znala prijeti za gajbo!

5. nadstropje — novi prostori **HIDROTERAPIJE** so prijetni za goste in naše hidroterapevte

Vtisi iz polnilnice

V letošnjih vročih poletnih dnevih je povpraševanje po mineralni vodi tako poraslo, da smo prodali vse zaloge iz skladišča v polnilnici, tekoča proizvodnja pa je dosti premajhna za zadovoljitev trenutnih, zelo povečanih potreb jugoslovanskega trga.

V polnilnici je delala večja polnilna linija v dveh izmenah, manjša pa v eni, ker je manjkalo delavcev. Zato smo se na prošnjo iz polnilnice delavci skupnih služb radi odzvali.

Od 8. — 15. avgusta nas je vsak dan šlo deset na delo v polnilnico namesto v pisarne. Moram povedati, da ni bilo problemov, ko se je bilo treba javljati za delo v polnilnici (kajti ni delalo ves čas deset istih ljudi). Svoje delo v pisarni smo za dva, tri dni odložili, nujna tekoča dela so namesto nas opravljali tisti, ki so ostali v pisarnah. Pomagat smo šli z dobro voljo in zavestjo, da smo vsi odvisni od uspehov naših temeljnih organizacij in če lahko po-

magamo izboljšati uspeh — zakaj pa ne?

Prvi dan nam je skladiščnica dala plašče, škornje in rokavice in tov. Ogrižek nas je razporedil: devet na manjši polnilni liniji (štirje so nalagali na trak embalažo, dva sta bila za strojem, dve pri kontroli polnih steklenic, ena za čiščenje) in ena na večji (pri zadnji kontroli pred »pakerjem«). Z nami je bila tudi direktorica EFS, tov. Halužanova in delavci so jo s priznanjem občudovali, ko je delala za trakom in tudi proti koncu delovnika ni bilo opaziti, da je utrujena. Res smo jo lahko imeli za vzgled in nekateri so se spravevali, zakaj ni prišel pomagat tudi direktor polnilnice. (Ko smo imeli akcijo čiščenja parka, sta pomagala tudi direktor vzdrževalne dejavnosti in naš glavni direktor.)

Hitro smo se uvedli v delo, saj res ni komplicirano, le več fizičnega napora zahteva, kakor naše vsakdanje delo. Z našo pomočjo je manjša polnilna li-

(Upam, da smo dokazali nasprotno.) No, mi smo se na to smejali. Smejali smo se tudi (ob traku v skladišču), ko so nas delavci hodili gledat. Resnično smo se včasih počutili kakor nadbitja. Ponavadi sta prišla skupaj dva delavca, se postavila ob kup zabojev nedaleč od nas (ali celo sedla), nas nekaj časa opazovala, se nasmehnila, povedala takšno ali drugačno pripombo — in ko so se nas nagledali, upamo da so zadovoljni odšli. Nekaterim najbolj vztrajnim radovednežem pa smo pomagali oditi s pripombo o lenuhih.

Moram pa pohvaliti delavke iz polnilne hale, ki so bile do nas zelo prijazne. Res, da je tudi katera vprašala, če zares v pisarnah nimamo dela, toda pogosteje so nas prijazno spraševale, če smo žejne, če nas ropot moti...

Opazila sem, da si med seboj rade priskočijo na pomoč in tudi nam so prijazno pomagale in svetovale.

V skladišču in na dvorišču je bilo opaziti precej otrok. Nekateri so postopali brez dela, nekateri so imeli v rokah metle (provizorično ali zares), nekateri grablje ob kontejnerjih, kjer naj bi prebirali steklo. Bili so otroci med dvanajstim in sedemnajstim letom. Nekdo mi je povedal, da so to otroci naših delavcev, vendar sem kasneje iz pogovora z njimi izvedela, da ima izmed šestih le eden pri nas zaposlenega očeta, ostali pa nikogar. Tudi na te fante sem naletela, ko sem v kontejner prinesla steklo. Sedeli so na zabojih in se smejali. Najstarejši med njimi (očitno še osnovnošolec) je prišel k meni in me prijateljsko, a krepko boksnil. Imeli so me za eno izmed počitniških praktikantk, saj me je »boksar« takoj vprašal: »V katero šolo pa hodiš?«

»Ne hodim več,« sem rekla.

»Katero šolo si pa končala?« so bili radovedni. Nisem vedela ali naj povem ali ne. Pa sem si mislila: morda me pa mulc ne bo več boksal, če bo vedel in sem priznala:

»Višjo ekonomsko.«

Videla sem, da so presenečeni.

»Zakaj pa moraš potem delati tukaj?« se je oglašil prvi.

»Prostovoljno pomagamo,« sem pojasnila. »Drugače delam v pisarni.«

»Jaz že ne bi šel iz pisarne delat sem,« je rekel drugi.

»Kako pa se zdi vam?« sem bila radovedna. »Je delo težko?«

»Saj vidiš!« so se zasmejali v en glas in se dregali s kolenca.

»No, mislim takrat, kadar kaj delate!« sem jih skušala pripraviti do resnega pogovora.

»Kaj bo težko! Malo pomagamo, malo tolčemo in prebiramo po steklu, malo se zafrkavamo, pa je. Za teh par dinarjev se kaj drugega tudi ne izplača...« so modrovali, kakor najbrž večkrat slišijo svoje starše. Najzgovornejši je še dodal:

»Jaz sem včeraj delal pri traku, pa sem že čez pol ure ušel. Tam je pa res zaj... kar naprej moraš delati. K traku že ne grem več!« in je vse skupaj še popestril s srčno kletvico.

Najmlajši, Bojan, je bil ves čas bolj tiho. Potem je na dvorišču opazil praznega viličarja, smuknil je nanj, in že se je ob spodbujajočih opazkah tovarišev vozil gor in dol in delal lepe zavoje. Ko sem šla bliže, sem zagledala še enega viličarja. Vendar ta ni bil prazen. Za volanom je dremal viličarist, ki se na moj precej glasni »dobro jutro« ni niti premaknil. Šele glasnejše

opazke so ga zbudile iz spanja pravičnega...

No bili pa so med otroci tudi nekateri res pridni, na primer deklici, ki sta pomagali pri veliki polnilni liniji, pa Sandi in njegov prijatelj, ki sta si kar sama poiskala delo in nikoli nista postopala z rokami v žepih.

In še nekaj sem doživela, kar mi je dalo misliti. Prvi dan našega prihoda so pri strojih pomagali tudi nekateri iz skupine kovinarjev. Enega izmed njih, ki je takrat sedel za »pakarnjem«, sem vprašala:

»Ali večkrat pridete pomagat v Polnilnico, če je sila?«

»Ne, danes izjemoma.«

»Pogovarjajo se, da velikokrat nimate kaj delati, da vas med delovnim časom vidijo v gostilnah v Rogaški in Rogatu, da po trije ali štirje hodite nabavljat par vijakov... (to sem slišala od delavcev v skladišču). Ogovorjeni ni zanikal, le nasmejal se je in pojasnil:

»Veš kako je, včasik res nimamo dela, ko pa se kaj pokvari, je treba delati tudi popoldne in nihče te ne vpraša ali lahko ali ne.« (Pozabila sem vprašati, kako pogosto so okvare in kolikokrat na mesec morajo delati tudi popoldne.)

KADROVSKE NOVICE

V mesecu avgustu 1983 so sklenili delovno razmerje v Zdravilišču naslednji delavci:

TOZD ZDRAVILIŠKA DEJAVNOST Zdravstvo

Poznič Lidija — čiščenje terapije, za določen čas,
Ramič Fikreta — čiščenje terapije, za določen čas,
Čepelnik Karolina — čiščenje terapije, za določen čas,
Šket Katica — opravila maserja, za določen čas.

Restavracije

Lugarič Vjekoslava — točajska opravila, za določen čas,
Firšt Ciril — opravila razvozov, za določen čas,
Horak Olga — natakarska opravila, za določen čas,
Svetak Biserka — točajska opravila, za določen čas.

Hoteli

Vizjak Emil — vratarska opravila Donat, vrnitev iz JLA,
Samec Adrijana — pomoč pri pospravljanju, za določen čas.

TOZD VZDRŽEVALNA DEJAVNOST

Kovačič Marija — strojno likanje perila, za določen čas.

TOZD POLNILNICA

Zorin Jože — nakladanje in prebiranje steklenic, za določen čas.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Tratenšek Edita — pomožna knjig. dela, pripravnik za določen čas.

Delovno razmerje je prenehalo v mesecu avgustu 1983 naslednjim delavcem:

TOZD ZDRAVILIŠKA DEJAVNOST Zdravstvo

Poznič Lidija — čiščenje terapije, de-

»Pa bi šel večkrat pomagat k stroju, če v delavnici ne bi bilo dela?«

»Si nora! Saj nisem za to plačan!«

Ne vem ali tako mislijo tudi ostali, naprej nisem spraševala. Nehote pa sem pomislila, da tudi mi nismo plačani za delo v polnilnici (ali v parku), pa ga vseeno spoštujemo in nas ni sram prijeti v roko metlo ali stopiti za tekoči trak...

No, še veliko prijetnih in tudi malce neprijetnih smo doživeli v polnilnici.

Mislim, da bomo tud v prihodnje, če bo treba radi priskočili na pomoč vsaki temeljni organizaciji, če nas bo zaprosila. Zeleli pa bi malo več razumovanja s strani delavcev, katerim pravzaprav pomagamo in nekoliko manj posmehovanja na račun naših »belih rok in kavic«. Upam, da smo v polnilnici dokazali, da tudi mi znamo prijeti za vsako delo. Ob opazovanju okolice pa smo pomislili, da bi se v toklu najbrž našlo še kaj skritih notranjih rezerv, ki bi jih ob prodajnih konicah lahko s še boljšo organizacijo dela uspešno zaposlili v korist celotne temeljne organizacije in v korist Zdravilišča kot celote.

Elizabeta Halužan

lovno razmerje je bilo sklenjeno za določen čas,

Restavracije

Ferjanič Mariji — pomivanje posode, starostno upokojena,
Staroveški Doroteji — sam. priprava slaščic, samovoljno prekinila del. razmerje
Senegačnik Dori — točajska opravila, sporazumno prekinila del. razmerje.

TOZD POLNILNICA

Mahne Karolini — razklad. in preb., samovoljno prekinila del. razmerje,
Simončič Jankotu — naklad. in razkladanje pri kupcih, samovoljno prekinil delovno razmerje,
Krčovnik Jožici — razkladanje in preb. stekl., sporazumno prekinila del. razmerje.

Zakonsko zvezo je sklenila delavka Plevčak Darja, zaposlena v zdravstvu, v TOZD Polnilnica pa delavec Žgajner Franc K. T.

ZAHVALA

Zahvaljujem se poslovodstvu Zdraviliškega doma za darovani venec, delavcem Zdravilišča za izraze sožalja in spremstvo na zadnji poti najinega moža in očeta Brodnik Ferdinanda. Posebno zahvalo sva dolžni tov. Kene Martinu, ki nama je v pripravah za pogreb nudil vsestransko pomoč.

žena Evgenija Brodnik
in hčerka Danica Padjan

VRELCI — glasilo delavcev Zdravilišča Rogaška Slatina, izdajajo ga delavski sveti vseh TOZD in SDS Zdravilišča. Izhaja mesečno v nakladi 1000 izvodov in ga prejemaajo vsi člani delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Božo Kolar, tehnični urednik Anton Slivnik, lektor Vlado Kern. Tisk: »Papirkonfekcija« Krško. Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na osnovi mnenja republiškega sekretarja za informacije št. 421/72.

FRANC BUT - BRANKO

ZAPISI O OSVOBODILNEM GIBANJU POD BOČEM

Konec junija oziroma v začetku julija letošnjega leta je izšla brošura »Zapisi o osvobodilnem gibanju pod Bočem«. Delo je napisal in strokovno opremil tov. BUT FRANC, s partizanskim imenom Branko. Na zanimiv in bralcem prijeten način opisuje življenjske razmere krajanov pod Bočem med obema vojnama in v obdobju okupacije. Knjigo je založila Delavska univerza v Rogaški Slatini.

Kaj več smo izvedeli v pogovoru s tov. Butom.

Kaj vas je vzpodbudilo, da ste napisali to knjigo?

Vsa leta po vojni sem imel v sebi željo, da bi neke zapisal svoje spomine in dogodke v teh krajih, posebej v času NOB. Toda bil sem zelo zaposlen z različnimi političnimi in gospodarskimi nalogami in sem uresničevanje te želje prelagal iz leta v leto. Leta pa so minevala, upokojil sem se, nato je prišla bolezen in mislil sem, da bo moja želja ostala neuresničena. Toda zgodilo se je drugače. Leta 1979 je bilo v oktobru v Kostivnici prvo srečanje aktivistov in borcev teh krajev, ki so organizirano delovali v NOB in živeli na tem področju. Obujali smo spomine na slavne dni naše preteklosti, predvsem pa na dogodke, ki smo jih doživljali na Boču, v Kostivnici in drugih krajih tega območja, kjer je bilo prebivalstvo v tistih časih neločljivo povezano z našo borbo. Pri teh razgovorih se je oblikovala misel, da bi bilo potrebno takratna dogajanja zapisati in jih tako ohraniti poznejšim rodovom. Za uresničitev te zamisli so določili mene, ker sem domačin iz Kostivnice. Ves čas, ko je bilo partizansko gibanje pri nas v največjem razmahu, pa do konca vojne, sem živel in delal na tem območju.

Kako je potekalo delo pri zbiranju podatkov in urejanju knjige?

Ko sem prevzel to nalogo, nisem pravzaprav pomislil kakšno odgovornost prevzemam, ker pa so mi tovariši soborci obljubili sodelovanje, sem delo prevzel.

Začel sem zbirati podatke. Najprej sem uredil to, kar sem vedel sam. Imel sem še nekaj originalnega gradiva iz časa borbe. Nato sem iskal podatke pri soborcih, obiskoval ljudi

predvsem na Boču in tudi v krajih med Bočem in Sotlo. Ogledal sem si imena na spomenikih padlih na rogaškem območju, v Sevnici in še kje drugje. Dosti podatkov sem dobil tudi v Muzeju narodne osvoboditve v Mariboru. Tukaj so mi bile na voljo predvsem kopije zapisnikov sej takratnega odbora OF Rogatec in Okrajnega komiteja KPS Rogatec. Tu sem dobil tudi kopije nekaterih tedenskih poročil, ki so jih okrajni sekretar in drugi referenti pošiljali na okrožje. Vse tako zbrane podatke sem kronološko uredil in med seboj uskladil. Istočasno sem zbral slike, v knjigi jih je kakih 50. Ves tako zbrani material je pregledal redakcijski odbor, sestavljen iz članov, ki so bili vsi nekoč partizani na Boču. Seveda je šel tipkopis še pred budne oči lektorjev in končno je opravil še celjski muzej svoj pregled. Šele ko je bilo vse to opravljeno, je šla knjiga končno v tisk. Vse delo, od zbiranja podatkov do rokopisov za knjigo, sem opravil v dobrih dveh letih.

Nato so nastali problemi pri iskanju založnika in tiskarja knjige. Končno se je tudi to rešilo. Pri vsem tem ima največje zasluge Delavska univerza v Rogaški Slatini in njena direktorica Anka Novak. Tako je bila knjiga predstavljena 25. 6. 1983 na Boču na srečanju invalidov celjske regije, naslednji dan pa na praznovanju krajevnega praznika v Kostivnici.

Ali bi nam na kratko opisali vsebino knjige?

Knjigo sestavlja uvodno besedilo in štirje deli:

I. del — Kostivnica pred drugo svetovno vojno

II. del — Okupacija 1941 — 1943

III. del — Razmah partizanstva 1944 — 1945

IV. del — Zadnje leto vojne

V prvem delu sem opisal predvojno življenje na tem območju, kjer je prevladovalo kmetijstvo, predvsem živinoreja, vinogradništvo in poljedelstvo. Največ je bilo manjših kmetij in bajtarjev. Delavskega razreda je bilo zelo malo, nekaj zaposlenih je bilo na železnici in sezonsko v zdravilišču. Do začetka vojne je število zaposlenih naraščalo, saj se je vedno večje število domačinov zaposlovalo, predvsem v steklarni.

Drugi del govori o prvih znakih upora v letih 1941 — 1942, ki ga je okupator krvavo zadušil, in o relativnem zatišju v letu 1943.

V tretjem delu je opisan silni polet osvobodilnega gibanja in organiziran razvoj partizanstva, ki je po organizacijah osvobodilne fronte zajel tudi naše kraje.

V četrtem delu so opisani težki pogoji, ki so jih morali premagovati bočki partizani, ki pa so kljub vsemu pripravili vse, da je osvobodilna fronta ob odhodu okupatorja tudi na tem območju brez večjih zapetljajev lahko stopila pred ljudi kot nosilec oblasti.

V knjigi, kjer opisujete razvoj osvobodilne fronte na našem območju, opisujete predvsem delo z ljudmi na vasi?

Da. V zapisih se ne dotikam ali pa se mimogrede in le v nekaj primerih akcij brigad in drugih vojaških enot, ki so često operirale na našem območju. Te enote imajo napisane svoje kronike, v katerih so opisani tudi dogodki, ki so jih doživljali na našem

območju. Nikjer pa nisem zasledil napisanih podatkov o delu osvobodilne fronte in njenih aktivistov, tudi naših žena in mladine na tem območju. Vsi ti so v narodnoosvobodilnem gibanju doprinesli svoj delež, ki nikakor ni bil majhen. Zato je prav, da se tudi o njih piše. Treba je pisati o terencih in kurirjih, ki so pri opravljanju svojih nalog izgubili življenje ali postali invalidi. Zdi se mi, da se vseh teh premalo spominjamo.

Veliko je bilo dela preden je izšla ta knjiga. Kakšen občutek imate sedaj, ko je končno pred vami?

Ob vsem tem, ko sem zbral, uredil in napisal to knjigo, imamo prijetno zavest, da sem opravil svojo dolžnost do vseh prebivalcev na tem območju, predvsem do vseh padlih in preživelih borcev.

To delo ni zgodovinska študija, ampak so le spomini, v katerih pa je precej zgodovinskih podatkov, ki bi jih lahko koristili zgodovinarji.

— — —

Hvala tov. Butu za zanimiv in izčrpen pogovor, s katerim smo samo na kratko predstavili knjigo o bočkih partizanih in življenju v naših krajih v času NOB. Hkrati so ti spomini ena izmed vezi nove generacije s preteklostjo, ki je nikakor in nikoli ne smemo pozabiti.

Naj dodamo še to, da knjigo vsakdo lahko kupi pri Delavski univerzi v Rogaški Slatini. Nikomur, ki jo bo kupil in bral, ne bo žal, saj bo v njej našel stvari, ki današnjemu rodu še niso znane.

Kitak Gordana

PRIREDITVE V OKTOBRU 1983

- 7. 10. — Večer folklore v zdraviliški dvorani FS MINERALI
- 14. 10. — Otvoritev razstave in serebnadi večer v pivnici
- 21. 10. — Koncert v zdraviliški dvorani MPZ Zdravilišča Rogaška Slatina

V LEPO ROGAŠKO NAZAJ!

Za vse tiste, ki niso bili na Rogaškem plesu, objavljamo v našem glasilu najbolj posrečene »umotvore« na temo »PESMICE O ROGAŠKI«.

Dve sta bili nagrajeni; je pa vsaka zase zanimiva in odkritosrčna.

— ◆ —

Zdravilna voda Donat

Ko prideš v Rogaško držiš se kar junaško, a ko prvič piješ DONAT začne obratovati črevesni ti kolovrat.

Ker poslušno se obnašaš, svojo krizo še kar prenašaš, ko pa začne črevesna veselica se kremžijo ti lica.

Preljubo nam zdravje, le tu si doma, zato naj živi

Zdravilišče Rogaška Slatina.